

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การศึกษาประสบการณ์การใช้กระบวนการพยาบาลของพยาบาลวิชาชีพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับประสบการณ์การใช้กระบวนการพยาบาล ในการปฏิบัติกิจกรรมการพยาบาลของพยาบาลวิชาชีพ ในหน่วยงานที่มีผลการตรวจสอบการใช้กระบวนการพยาบาลที่แสดงคุณภาพอยู่ในระดับสูงสุดและต่ำสุดในแต่ละสาขาของ โรงพยาบาลศูนย์แห่งหนึ่ง ด้วยการประยุกต์ใช้เทคนิคและระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพในการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ การสังเกตและการวิจัยเอกสาร ภายหลังทำการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปผลการวิจัยและให้ข้อเสนอแนะได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลในการศึกษานี้รวม 15 คน จำแนกเป็นพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานอยู่ในหอผู้ป่วยแผนกสูติกรรม ศัลยกรรม อายุรกรรม กุมารเวชกรรม และศัลยกรรมกระดูก จำนวนหอผู้ป่วยละ 3 คน ผู้ให้ข้อมูลมีอายุตั้งแต่ 24–39 ปี ส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มอายุ 30–39 ปี สถานภาพสมรส ส่วนใหญ่เป็นโสด การศึกษาระดับปริญญาตรี และมีประสบการณ์การทำงานตั้งแต่ 2 ปีจนถึงมากกว่า 10 ปี ทุกคนนับถือศาสนาพุทธและผู้ให้ข้อมูลทุกคนเคยได้รับความรู้เกี่ยวกับกระบวนการพยาบาล ในช่วงที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรี และเพิ่มเติมภายหลังจบการศึกษาในระดับปริญญาตรี โดยที่ผู้ให้ข้อมูล 11 คน ได้รับความรู้เกี่ยวกับกระบวนการพยาบาลจากการจัดอบรมของหน่วยงานภายในโรงพยาบาล ส่วนอีก 4 คน ได้รับความรู้เกี่ยวกับกระบวนการพยาบาลจากการจัดอบรมของหน่วยงานภายนอกโรงพยาบาล

โรงพยาบาลศูนย์แห่งนี้เป็นโรงพยาบาลขนาด 733 เตียง ได้เปิดให้บริการรักษาพยาบาลโรคทุกสาขาในระดับตติยภูมิ โดยให้บริการทั้งหมด 5 สาขาหลัก ได้แก่ สาขาสูติกรรม ศัลยกรรม อายุรกรรม กุมารเวชกรรม ศัลยกรรมกระดูกและสาขาอื่น ๆ ได้แก่ จิตเวชและจิตฯ-โสต-ศอ-นาสิก ให้บริการตรวจรักษาผู้ป่วยนอกเฉลี่ย 1,370 ราย/วัน รับผู้ป่วยในไว้รักษาเฉลี่ย 568 ราย/วัน

ผลการศึกษาครั้งนี้พบว่า พยาบาลได้ให้ความสำคัญของกระบวนการพยาบาลใน 2 ลักษณะ คือความสำคัญต่อผู้ใช้บริการและความสำคัญต่อพยาบาล ซึ่งความสำคัญต่อผู้ใช้บริการทำให้ผู้ป่วยได้รับการพยาบาลที่ครอบคลุมและได้รับการพยาบาลที่ต่อเนื่อง ส่วนความสำคัญต่อพยาบาลทำให้การทำงานเป็นขั้นตอนมีทิศทาง เป็นขั้นตอนและเป็นเครื่องมือสำหรับใช้ปฏิบัติงานของพยาบาล

และพบว่าผู้ให้ข้อมูลจากหน่วยงานที่มีผลการตรวจสอบการใช้กระบวนการพยาบาลที่แสดงคุณภาพสูงสุดและต่ำสุดของแต่ละสาขาให้ความสำคัญของการใช้กระบวนการพยาบาลไม่แตกต่างกัน

การใช้กระบวนการพยาบาลพบว่าพยาบาลได้มีการใช้กระบวนการพยาบาล 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การประเมินสภาพผู้รับบริการ มีการประเมินสภาพผู้รับบริการและการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการซักประวัติตามใบประเมินสมรรถนะของกลุ่มการพยาบาล การตรวจร่างกาย ผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการต่าง ๆ ใน 2 ลักษณะคือการประเมินสภาพผู้รับบริการขณะรับใหม่ผู้ป่วยและขณะปฏิบัติงานดูแลผู้ป่วยในเวร 2) การวินิจฉัยการพยาบาล จะบันทึกข้อวินิจฉัยการพยาบาลลงในแบบฟอร์มใบแสดงปัญหาและข้อวินิจฉัยการพยาบาล ถ้าในภาวะเร่งด่วนจะมีการวางแผนและให้การพยาบาลไปก่อนแล้วค่อยมาบันทึกทีหลัง 3) การวางแผนการพยาบาล จะแสดงให้เห็นโดยการบันทึกแผนการพยาบาลลงในใบแสดงข้อวินิจฉัยการพยาบาล และการร่วมประชุมปรึกษาระหว่างเจ้าหน้าที่ในทีมการพยาบาล ก่อนที่จะมีการปฏิบัติการพยาบาล 4) การปฏิบัติการพยาบาล เป็นขั้นตอนการนำแผนการพยาบาลไปปฏิบัติและบันทึกผลการปฏิบัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษรในรูปแบบบันทึกทางการพยาบาล 5) การประเมินผลการพยาบาล มีการประเมินผลการพยาบาลเป็นระยะตามกิจกรรมการพยาบาลที่ปฏิบัติและบันทึกลงในใบบันทึกทางการพยาบาล มีการประชุมปรึกษาทางการพยาบาลหลังปฏิบัติกิจกรรมการพยาบาล และพบว่าผู้ให้ข้อมูลจากหน่วยงานที่มีผลการตรวจสอบการใช้กระบวนการพยาบาลที่แสดงคุณภาพสูงสุดและต่ำสุดของแต่ละสาขา มีวิธีการใช้กระบวนการพยาบาลทั้ง 5 ขั้นตอนไม่แตกต่างกัน

ปัญหาและอุปสรรคของการใช้กระบวนการพยาบาลในการปฏิบัติการพยาบาลของพยาบาลวิชาชีพพบว่ามีปัญหาและอุปสรรคทั้งหมด 4 ด้านคือ 1) ด้านระบบบริหาร: การจัดอัตรากำลังของพยาบาลที่ไม่เหมาะสมกับจำนวนผู้ใช้บริการและไม่เพียงพอต่อการะงาน ภาระงานที่มากซึ่งมีผลต่อการใช้กระบวนการพยาบาลในขั้นตอนการวางแผนการพยาบาลและการปฏิบัติการพยาบาล การมอบหมายงานที่ไม่เหมาะสมให้แก่เจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงาน การนิเทศของระดับบริหารที่เข้มงวดจนเกินไป เป็นลักษณะการตรวจสอบ คอยจับผิด และการนิเทศที่ไม่เข้มงวดไม่คิดตามการใช้กระบวนการพยาบาล ไม่มีการให้ข้อเสนอแนะ 2) ด้านบุคลากรพยาบาล: พยาบาลขาดความรู้เกี่ยวกับพยาธิสภาพของโรคซึ่งส่งผลถึงการใช้กระบวนการพยาบาลในขั้นตอนการประเมินสภาพผู้รับบริการและการวินิจฉัยปัญหาและความรู้เกี่ยวกับการใช้กระบวนการพยาบาล โดยเฉพาะในขั้นตอนการประเมินสภาพผู้รับบริการ ขาดทักษะในการสัมภาษณ์ ทักษะที่ไม่ดีต่อการใช้กระบวนการพยาบาล การบันทึกข้อมูลทางการพยาบาลไม่ครอบคลุมและไม่ครบถ้วน โดยเฉพาะในขั้นตอนการปฏิบัติการพยาบาลและการประเมินผลการพยาบาล 3) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก: มีเอกสาร ตำรา คู่มือในการใช้กระบวนการพยาบาลไม่เพียงพอ 4) ด้านสิ่งแวดล้อม: บรรยากาศองค์กรที่ไม่ดี

พบว่าผู้ให้ข้อมูลจากหน่วยงานที่มีผลการตรวจสอบการใช้กระบวนการพยาบาลที่แสดงคุณภาพสูงสุดและต่ำสุดของแต่ละสาขา พบปัญหาและอุปสรรคในการใช้กระบวนการพยาบาลแตกต่างกันคือด้านระบบบริหาร: การนิเทศ ซึ่งจะพบปัญหาเฉพาะผู้ให้ข้อมูลจากหน่วยงานที่มีผลการตรวจสอบสูงสุด ส่วนปัญหาและอุปสรรคที่พบเฉพาะผู้ให้ข้อมูลจากหน่วยงานที่มีผลการตรวจสอบต่ำสุดคือด้านระบบบริหาร: การมอบหมายงานไม่เหมาะสม ด้านบุคลากรพยาบาล: ขาดความรู้ ขาดทักษะ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก: เอกสาร คำรา คู่มือการใช้กระบวนการพยาบาลไม่เพียงพอ ด้านสิ่งแวดล้อม: บรรยากาศองค์กรไม่ดี

ปัจจัยที่สนับสนุนการนำกระบวนการพยาบาลไปใช้ของพยาบาลวิชาชีพพบว่าปัจจัยทั้งหมด 3 ด้านคือ 1) ด้านระบบบริหาร: การกำหนดนโยบายของสถาบันในการใช้กระบวนการพยาบาล การจัดตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบติดตามนิเทศและประเมินผลการใช้กระบวนการพยาบาล การจัดอัตรากำลังที่พอเพียงต่อการปฏิบัติงาน การมอบหมายงานแบบพยาบาลเจ้าของใช้การติดตามนิเทศของระดับบริหาร การปรับปรุงระบบการบันทึกและการสร้างขวัญและกำลังใจ 2) ด้านบุคลากรพยาบาล: การพัฒนาความรู้และทักษะเกี่ยวกับการใช้กระบวนการพยาบาล มีการฝึกอบรมเกี่ยวกับการใช้กระบวนการพยาบาล ในลักษณะการอบรมเชิงบรรยายร่วมกับการปฏิบัติ และทัศนคติที่ดีต่อการใช้กระบวนการพยาบาล 3) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก: การจัดหาหนังสือ คู่มือ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการใช้กระบวนการพยาบาลให้เพียงพอ

พบว่าผู้ให้ข้อมูลจากหน่วยงานที่มีผลการตรวจสอบการใช้กระบวนการพยาบาลที่แสดงคุณภาพสูงสุดและต่ำสุดของแต่ละสาขา มีข้อคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยสนับสนุนการนำกระบวนการพยาบาลไปใช้แตกต่างกันคือด้านระบบบริหาร: นโยบายของสถาบัน การจัดตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบ การปรับปรุงระบบการบันทึก ซึ่งจะเป็นข้อคิดเห็นเฉพาะผู้ให้ข้อมูลจากหน่วยงานที่มีผลการตรวจสอบสูงสุด ส่วนปัจจัยที่เป็นข้อคิดเห็นเฉพาะผู้ให้ข้อมูลจากหน่วยงานที่มีผลการตรวจสอบต่ำสุดคือด้านระบบบริหาร: การสร้างขวัญและกำลังใจ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก: การจัดหาหนังสือ คู่มือ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการใช้กระบวนการพยาบาล

ข้อเสนอแนะ

ด้านการบริหาร

1. จากการที่พบปัญหาและอุปสรรคในการใช้กระบวนการพยาบาล คือพยาบาลขาดความรู้และทักษะในการใช้กระบวนการพยาบาล ทำให้การใช้กระบวนการพยาบาลไม่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในขั้นตอนการประเมินสภาพผู้รับบริการในส่วนของเทคนิคการรวบรวมข้อมูล ทำให้ควรมีการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการให้แก่เจ้าหน้าที่ทุกระดับ โดยเน้นทักษะในการสัมภาษณ์ ชักประวัติ และทักษะในการให้คำปรึกษาเพื่อให้เจ้าหน้าที่ได้มีการสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อผู้รับบริการ สามารถที่

จะนำข้อมูลของผู้ป่วยออกมาได้อย่างครบถ้วน รวมทั้งผู้บริหารทางการแพทย์ควรให้ความสำคัญในการจัดทำคู่มือการกำหนดข้อวินิจฉัยทางการแพทย์เฉพาะ โรคและโรคที่พบบ่อย จัดหาหนังสือเกี่ยวกับโรค ไว้ประจำหอผู้ป่วยเพื่อให้พยาบาลผู้ปฏิบัติสามารถนำมาใช้ได้อย่างถูกต้อง สะดวกและรวดเร็ว

2. จากการที่พบว่าพยาบาลขาดความรู้ในเรื่องทฤษฎีของโรค การใช้กระบวนการพยาบาล จะทำให้ไม่สามารถวินิจฉัยปัญหาของผู้ป่วยได้

3. จากการที่พบว่าในขั้นตอนการปฏิบัติการพยาบาล ผู้ให้ข้อมูลจะเน้นการปฏิบัติการพยาบาลตามแผนการพยาบาลที่วางไว้ เพื่อมุ่งแก้ไขปัญหาลงมือให้ผู้ป่วยก่อน แล้วค่อยมีการนำกิจกรรมการพยาบาลมาบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรทีหลัง อาจจะเนื่องมาจากไม่มีเวลาที่จะเขียน บางครั้งการมาเขียนทีหลังก็จะไม่ครบถ้วน เมื่อมีการตรวจสอบก็จะไม่ครอบคลุม จึงควรมีการปรับรูปแบบการบันทึกกิจกรรมการพยาบาล เพื่อให้เกิดความสะดวกต่อผู้ปฏิบัติงานเช่นกิจกรรมการพยาบาลที่ต้องปฏิบัติเป็นประจำทุกวัน ควรจะจัดทำรูปแบบให้มีรายการและเช็ครายการที่ได้ปฏิบัติ (Check List) ในส่วนที่เป็นกิจกรรมที่ทำบ่อยในหอผู้ป่วยนั้น ๆ หรือที่ทำเป็นประจำในผู้ป่วยรายนั้น ๆ แล้วบันทึกกิจกรรมเฉพาะที่ผู้ป่วยเกิดปัญหาและเกิดการเปลี่ยนแปลง เพื่อลดระยะเวลาในการบันทึก

4. จากการที่พบว่าประสบการณ์การทำงานและตำแหน่งในการปฏิบัติงาน เป็นปัญหาและอุปสรรคในการใช้กระบวนการพยาบาล จึงควรมีการกำหนดคุณสมบัติเฉพาะหน่วยงานและจัดระบบการประเมินการปฏิบัติงานให้แก่เจ้าหน้าที่ทุกคน ตามความรู้เฉพาะตำแหน่งและลักษณะงานของหน่วยงาน เพื่อให้เจ้าหน้าที่ได้มีความรู้และมีทักษะในการปฏิบัติงานตามลักษณะงานที่ปฏิบัติ ก็จะส่งผลทำให้เกิดประสิทธิภาพในการใช้กระบวนการพยาบาล และมอบหมายงานได้อย่างเหมาะสม

5. จากการที่พบว่าทัศนคติและบรรยากาศสองครั้งที่ไม่ดีของเจ้าหน้าที่และหน่วยงาน เป็นปัญหาและอุปสรรคในการใช้กระบวนการพยาบาล ดังนั้นควรมีการจัดอบรมเพื่อปรับทัศนคติและสร้างแรงจูงใจให้แก่พยาบาลระดับปฏิบัติ ในการใช้กระบวนการพยาบาล

6. จากการที่พบว่าลักษณะการนิเทศของผู้บริหารหรือหัวหน้าตึก มีผลต่อการใช้กระบวนการพยาบาล การนิเทศที่เป็นลักษณะการตรวจสอบ คอยจับผิด จะทำให้บรรยากาศในการทำงานของเจ้าหน้าที่ตึงเครียด ก็จะส่งผลถึงประสิทธิภาพในการปฏิบัติการพยาบาล ดังนั้นผู้บริหารทางการแพทย์ควรมีการส่งเสริมพัฒนาด้านความรู้ ทักษะ ให้แก่ผู้นิเทศระดับต่าง ๆ ให้สามารถทำหน้าที่นิเทศ ให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ เป็นแบบอย่างในการใช้กระบวนการพยาบาลและมีการนิเทศอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมีการจัดตั้งทีมหรือคณะกรรมการรับผิดชอบที่จะมาตรวจสอบ นิเทศ ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้กระบวนการพยาบาล จะทำให้พยาบาลระดับ

ปฏิบัติมีความเข้าใจ มีทิศทางในการปฏิบัติงานว่าควรจะต้องปฏิบัติอย่างไรจึงจะเป็นไปตามเป้าหมายและนโยบายของระดับบริหาร

ด้านการปฏิบัติการพยาบาล

1. จากการที่พบว่าไม่ว่าในหน่วยงานที่มีผลการตรวจสอบการใช้กระบวนการพยาบาล ทั้งที่แสดงคุณภาพอยู่ในระดับสูงสุดหรือต่ำสุดของแต่ละสาขา ต่างก็พบปัญหาและอุปสรรคในการใช้กระบวนการพยาบาลสอดคล้องกันหลายประเด็น จึงควรมีการจัดให้ทุกหอผู้ป่วยได้นำเสนอผลของการนำกระบวนการพยาบาลไปใช้ในการปฏิบัติการพยาบาล รวมทั้งปัญหา อุปสรรค ที่พบในการประชุมวิชาการของกลุ่มการพยาบาล เพื่อนำมาแก้ไขปัญหาและอุปสรรคร่วมกัน

2. จากผลการศึกษาวิจัยที่พบปัญหา/อุปสรรค ในการนำกระบวนการพยาบาลไปใช้และปัจจัยที่ทำให้การใช้กระบวนการพยาบาลประสบความสำเร็จ เป็นแนวทางให้พยาบาลระดับปฏิบัติได้นำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติการพยาบาล ให้เกิดความเหมาะสมกับหน่วยงานของตนเอง

ด้านการวิจัย

1. ควรมีการศึกษาค้นคว้าวิจัยเป็นลักษณะวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เพื่อพัฒนารูปแบบต่าง ๆ ต่อการใช้กระบวนการพยาบาล เช่นรูปแบบกิจกรรมการประชุมปรึกษาทางการพยาบาลต่อการใช้กระบวนการพยาบาลของพยาบาลวิชาชีพ เนื่องจากการประชุมปรึกษาทางการพยาบาลเป็นการเปิดโอกาสให้สมาชิกทีมมีส่วนร่วมในการใช้ความรู้ ความสามารถที่มีอยู่ในการวิเคราะห์และแก้ปัญหาของผู้ป่วยในทีม เพื่อให้เกิดการยอมรับและนำเอาผลการตกลงร่วมกันมาใช้ในการดำเนินการดูแลผู้ป่วย นอกจากนี้การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทักษะ ประสบการณ์และการศึกษาอุบัติการณ์ที่เกิดขึ้นในการทำงานเป็นทีม ยังทำให้คุณภาพการพยาบาลดีขึ้นและเป็นการสร้างสัมพันธภาพระหว่างสมาชิกทีม ส่งผลทำให้การใช้กระบวนการพยาบาลมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ศึกษาแบบการบันทึกทางการพยาบาลต่อการใช้กระบวนการพยาบาล เนื่องจากการบันทึกทางการพยาบาล เป็นกิจกรรมสำคัญอย่างหนึ่งที่แสดงถึงความเป็นอิสระของวิชาชีพพยาบาล และเป็นหัวใจของการปฏิบัติการพยาบาล ที่จะแสดงให้เห็นถึงสิ่งที่พยาบาลได้ปฏิบัติ และเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้การใช้กระบวนการพยาบาลมีประสิทธิภาพ เป็นต้น เมื่อได้มีการทดลองรูปแบบและปรับปรุงร่วมกัน ให้พยาบาลมีส่วนในการนำเสนอรูปแบบที่เหมาะสมกับหน่วยงานของตนเอง และปรับปรุงแบบไปจนให้เหมาะสมที่สุด

2. ควรมีการศึกษาค้นคว้าผลของการมอบหมายงานแบบพยาบาลเจ้าของไข้ต่อการใช้กระบวนการพยาบาลของพยาบาลวิชาชีพ เนื่องจากการมอบหมายงานแบบพยาบาลเจ้าของไข้ เป็นการให้การพยาบาลอย่างสมบูรณ์แบบ เนื่องจากพยาบาลคนเดียวคนที่วางแผนการดูแลผู้ป่วยตลอด ตั้งแต่รับใหม่จนกระทั่งจำหน่าย สัมพันธภาพระหว่างพยาบาลกับผู้ป่วยจะเกิดขึ้นด้วยดี ทำให้เข้าใจ

ปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้ป่วยอย่างครอบคลุม ครบถ้วน มีความต่อเนื่องในการดูแลผู้ป่วย จะส่งผลทำให้การใช้กระบวนการพยาบาลมีประสิทธิภาพ

3. ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจกับการใช้กระบวนการพยาบาลของพยาบาลวิชาชีพ
เนื่องจากแรงจูงใจเป็นพฤติกรรมส่วนหนึ่งที่กระตุ้นให้การปฏิบัติกิจกรรมทางการพยาบาล
มีทิศทางไปสู่จุดหมายปลายทางให้บรรลุถึงความสำเร็จ ถ้าเราทราบสิ่งที่เป็นแรงจูงใจของพยาบาล
ในการใช้กระบวนการพยาบาล ก็จะทำให้สามารถนำผลการวิจัยมาใช้ เพื่อให้ใช้กระบวนการ
พยาบาลได้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น